

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545) ได้กระตุ้นให้ครอบครัว สังคม และชุมชน เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะ มาตรา 58(2) การให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมอื่น ร่วมกันระดมทุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ , 2542:56) โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nation) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ว่าเป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามาช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียม จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งที่มีความหมาย และความสำคัญ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือเด็กที่อยู่ในวัยก่อนเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หากผู้ปกครองซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย จะสามารถส่งเสริมให้เด็กเติบโตและอยู่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ พัฒนาการทางสมองของเด็กวัยแรกเกิด ถึง 3 ปี หากได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้อง เด็กจะได้รับการพัฒนาเซลล์สมอง ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาตลอดชีวิต ในช่วงอายุ 3-6 ปี ถือเป็นช่วงวัยทองของช่วงชีวิต เป็นช่วงที่เด็กมีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรวดเร็ว เป็นการวางรากฐานคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตลอดจนบุคลิกภาพที่จะติดตัวเด็กไปเป็นผู้ใหญ่ที่พึงประสงค์ของสังคมในอนาคต การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเป็นผู้ใหญ่ที่ดี จะต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ดีมาตั้งแต่ช่วง 6 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่เด็กมีพัฒนาการในทุกด้านรวดเร็ว โดยเฉพาะสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ เพียเจต์ (Piaget อ้างใน อรรถพรธน์ บุตรกตัญญู, 2553) ได้กล่าวถึง พัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา หากเกิดขึ้นในวัยนี้ จะเป็นรากฐานที่ดีให้แก่พัฒนาการด้านปัญญาในระดับต่อ ๆ ไป ซึ่งควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย เนื่องจากเด็กสามารถพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านสังคมและบุคลิกภาพได้อย่างรวดเร็ว จากประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาขั้นต่อ ๆ ไป

ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดเด็กมากที่สุด มีความคาดหวังต่ออนาคตของเด็ก ต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติและมีความสุข อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อลูก ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมพัฒนาการที่ดี (วรรณานันตา เขียน:2553) กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก หากผู้ปกครองมีความรู้

ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้ความสำคัญเรื่องพัฒนาการของเด็ก ย่อมสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้เต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับวัยของเด็ก ดังนั้นการให้ความรู้ผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะประสานความรู้ความเข้าใจ (กุลยา ตันติผลาชีวะ : 2551) เด็กจะเจริญเป็นผู้ใหญ่แบบใดนั้น นอกจากพันธุกรรมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กเป็นคนอย่างไร คิดอย่างไร ลักษณะอย่างไรในอนาคต โรงเรียนไม่สามารถจัดกระทำได้ทั้งหมด บ้านและครอบครัวที่เด็กอาศัยอยู่ ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กเป็นปัจจัยสำคัญต่อเด็ก เด็กเรียนรู้โดยตรงมาจากผู้ปกครองและครอบครัวที่ให้การเลี้ยงดูสิ่งที่ผู้ปกครองกระทำหรือแสดงออก

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุก ๆ ด้านดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย จึงได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครองที่มีต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และอุปสรรคของการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 5-6 ปี และผู้ปกครอง เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดสระบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 5-6 ปี และผู้ปกครอง เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดสระบุรี ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จังหวัดละ 5 ครอบครัว รวม 20 ครอบครัว

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ตัวแปรตาม ได้แก่ พัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย หมายถึง สื่อ เอกสาร และวัสดุที่ใช้ดำเนินการกับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี ซึ่งเริ่มดำเนินการจากการสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม และนำความรู้ที่ได้ไปส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กปฐมวัยเป็นการเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ และการสรุปผล แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ การปฏิบัติการ และการสรุปผลงาน ชุดกิจกรรมประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม และชุดกิจกรรม มีระยะเวลาในการดำเนินการใช้ชุดกิจกรรม 8 สัปดาห์

การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ดังนี้

การคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของวัตถุ สถานการณ์ และกระบวนการ สามารถจำแนกความแตกต่างตามลักษณะ หรือส่วนประกอบ และสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันจากการเรียนรู้ และสังเกตที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์

การคิดเชิงเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์ การคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ระบุสาเหตุและผลที่เชื่อมโยงผลที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล

การคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการระบุปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถสร้างทางเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ และยอมรับผลที่เกิดขึ้น

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ดูแลและใกล้ชิดเด็ก อาจเป็นพ่อ แม่ หรือญาติที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย อายุตั้งแต่ 5 - 6 ปี จำนวน 20 คน ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดสระบุรี ที่เป็นผู้สมัครเข้าทดลองใช้ชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชายและหญิง 5 - 6 ปี จำนวน 20 คน ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดสระบุรีที่ผู้ปกครองสมัครเข้าทดลองใช้ชุดกิจกรรมสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย
2. ผู้ปกครองมีทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาให้กับลูกเด็กปฐมวัย
3. เกิดการมีปฏิสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัย